

Садиба Мсциховського — архітектурна перлина Луганщини

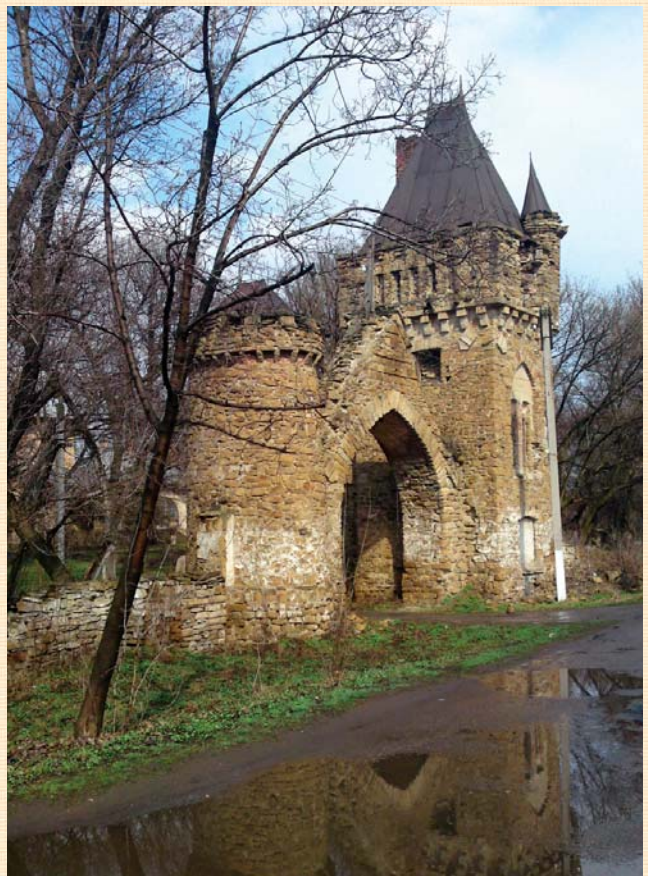
Світлана Дітківська

Садибу Мсциховського — унікальний архітектурний комплекс XIX ст. — розташовано в тихому селищі Селезнівка Луганської області неподалік Алчевська та Перевальська. Казимир Мсциховський, засновник селища й останній власник садиби, був статським радником та інженером-шляховиком. Саме під його керівництвом було побудовано основні будівлі садиби — будинок поміщика (архітектор Сергій Гінгер) та храм на честь Олександра Невського (арх. Лев Руднев).

Проект маєтку належить архітекторові С. Гінгеру, прихильнику тогочасних стилів — модерну та неокласицизму. Витвір Гінгера є вдалим прикладом застосування стилю італійської вілли флорентійського характеру для російської садиби, використавши місцевий тесаний вапняк. Побудували комплекс на початку 1840 рр.

Головний вхід. Судячи з упорів на стіні, що збереглися, раніше він мав дашок, який міг в разі необхідності підніматися або опускатися.

Готичні ворота (вид з вулиці). До революції в башті жили слуги, що охороняли маєток і впускали гостей.
<http://fotki.yandex.ru>

Шляхтича з діда-прадіда, поляка за походженням, Казимира Мсциховського привело до Селезнівки вугілля. Він закладає тут Селезнівський рудник і стає головою правління місцевого товариства кам'яно-вугільної та заводської промисловості й членом Донецько-Юрїївського металургійного товариства. На місці селища, заснованого К. Мсциховським, пізніше виросло місто імені Паризької Комуни (нині — Перевальськ).

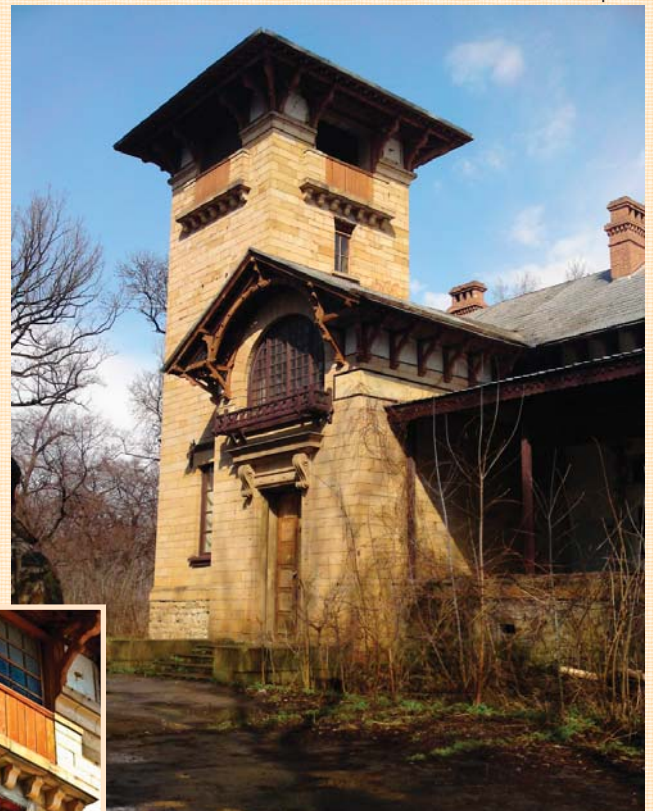
Парк, на території якого розташовувалася садиба, наразі перебуває у досить занедбаному стані. Проте деяким рідкісним видам рослин все ж вдалося вижити. З 1972 р. 22 га парку оголошено пам'яткою садово-паркового мистецтва. Дерева, що збереглися від тих часів, досягли величезних розмірів.

Для догляду за парком Казимир Мсциховський запросив свого земляка Марцина Хубецького. Садівник, проживши у садибі всі подальші роки, присвятив їх розведенню рідкісних видів рослин та дерев. Залишився неодруженим і, згідно заповіту, його було поховано на території садиби.

Мсциховський разом з дружиною проводив в маєтку багато часу. Дітей подружжя не мало. У селищі чекали приїзду хазяїв, як свята, бо всі дні їхнього перебування в маєтку панувала "шляхетна" атмосфера. З будинку лунала класична музика, хазяйка з гостями прогулювалась парком або сиділа в альтанці. Старожили згадува-

ли прекрасний селезнівський парк з алеями пірамідальних тополь, липовими гротами, альтанками й склепінчастими коридорами з підстриженою зелені, чудові різьблені флорентійські бюро та крісла, вази різних епох.

Садиба Мсциховського характеризувалася до революції як збірка рідкісних предметів мистецтва, унікальний для Донбасу музей, а сама архітектура — як зразок для інших подібних садиб, що будуватимуться в цьому краї. Петербурзький журнал "Столиця и усадыба" за 1916 рік писав: "...Вся внутренняя обработка сделана по рисункам архитектора Императорских дворцов Мельцера. Материи, которыми обита мебель, точно воссоздают некоторые образцы материй в Версале. Замечательные персидские ковры ласкают глаз своими сочетаниями. Особенно хоро-

ши французские статуи с сочетанием золота и слоновой кости. В кабинете два гобелена с сюжетами из басен Лафонтена. Отметим интересные оригинальные полотна новых художников — Маковського и Сверчкова. Есть несколько хороших копий Мурильо и Рубенса..."

В буремні передреволюційні роки Мсциховські в Селезнівку майже не приїжджали. Доходили чутки, що вони переїхали до свого маєтку у Франції.

Ці дерева пам'ятають кращі часи.

Будувалося "на віки". Стіни з міцного піщаника й сьогодні виглядають, як нові.

Після революції тут влаштували сирітський будинок. Розповідали, начебто сам Махно дорогою до Гуляй-поля заїжджав сюди й привозив гроші на утримання сиріт. Пізніше дітей перевели до Кременної, а в маєтку відкрили Будинок відпочинку ім. Ворошилова. Після Великої Вітчизняної війни садиба функціонувала в якості протитуберкульозного диспансеру, а опісля — як наркологічний санаторій. Але ще й тоді будинок зберігався в пристойному вигляді. За парком також доглядали: хворі прогулювались затишними тополіними алеями, що регулярно притрушувалися піском.

Запустіння прийшло в роки перебудови. До садиби повадилися мародери. Все, що знімалося, розтягували на металобрухт. Так би, мабуть, все й розтягли, якби не призначення до Селезнівки на церковну службу священика, отця Олексія. Небайдужа людина, що поважає історію краю, де довелося служити, отець Олексій почав своє власне розслідування, яке привело його до Санкт-Петербурга, де родичі архітектора Л. В. Руднева надали йому низку документів і навіть ескізи головного будинку й господарських будівель Селезнівки.

Вид із внутрішнього балкону другого поверху на склепінчасту стелю кімнати з напівкруглим вікном, що виходило в парк.

Рештки будівлі бібліотеки (втрачена в останні роки, після виїзду з садиби наркологічного санаторію).

Могила садівника Марцина Хубецького

раїні, й вони там активно задіяні в місцевих туристичних маршрутах. Руїнування непересічної селезнівської садиби буде величезною стратегічною помилкою у справі розвитку туризму на Луганщині й великою втратою для історико-культурної спадщини всього шахтарського краю.

Пам'ятка сьогодні волає до наших заможних сучасників — місцевих бізнесменів, так званих "олігархів", керівників підприємств усіх форм власності: "Допоможіть врятувати минулу красу!". А рядки статті про селезнівський маєток в петербурзькому журналі, написані сторіччя тому, як і раніше, залишаються актуальними: "За последние годы лишь пробуждается среди некоторых, хотя пока очень немногих собственников, осознание необходимости наряду с использованием богатств земли, вознаграждать ее взамен постройкой красивых зданий, разведением садов, устройством школ, церквей...", тем самым приумножать привлекательность края, в котором живут и богатеют".

Адреса оригіналу тексту статті:
<http://michael-bp.livejournal.com/5091.html>

Переклад з російської
Валентини Чешко

Адреси фотографій:
http://pan-ua.narod2.ru/mergel/usadba_mstihovskogo та
<http://michael-bp.livejournal.com/5091.html>

Садиба Мсциховського — єдиний садибний комплекс на території Луганської та Донецької областей, в архітектурі якого застосовано форми замкової архітектури. Справжні замкові споруди у великій кількості зустрічаються в Західній Ук-

Дерев'яні сходи добре збереглися.

Стеля кожної з кімнат мала свій рельєф та малюнок.

В будинку було чотири каміни. Три з них уціліли й до сьогодні. Не на всіх зберігся орнамент, але каміні у передпокої досі оздоблені полив'яними кахлями, а ось цей (фото праворуч) — у головній залі — як і за старих часів, має елементи з дуба (так само, як і стеля, що прекрасно збереглася).

